

لکو

نام و نام خانوادگی:

موضوع:

نقش خلاقیت در یادگیری و پیشرفت دانش آموز

شماره دانشجویی:

نام استاد:

آذرماه ۱۳۹۹

خلاقیت و چگونگی پرورش موضوعی است که در نظام آموزش ما به آن توجهی نمی‌شود و اهمیت بسزایی را که دارد نادیده می‌گیرند.

بخشی از ناکارآمدی این نظام هم مربوط به همین کوتاهی و بی‌توجهی است.

بر برنامه‌ریزان و مسئولان آموزش و پرورش واجب است که به گونه‌ای عمل کنند که این نقصه برطرف شود.

تربیت کودکان و پرورش استعدادهای فطری آنان از مسایل بسیار مهمی است

خلاقیت توانایی فرد برای تولید ایده‌ها، نظریه‌ها، بینش‌ها یا اشیاء جدید و بدیع و بازسازی مجدد در علوم و سایر زمینه‌ها است که توسط متخصصان، اصیل و از نظر علمی، زیبا شناسی، تکنولوژی، اجتماعی با ارزش تلقی گردد.

خلاقیت یکی از عالی‌ترین و پیچیده‌ترین
فعالیت‌های ذهن آدمی است
که تعلیم و تربیت باید بدان توجه کند.

خلاقیت یکی از ویژگی‌های بارز انسان و از دسته فرآیندهای عالی مغز او می‌باشد. نقشی بسزا در شکل‌گیری شخصیت و منش کودک و آینده او بازی می‌کند لازم است که این خصیصه ارزشمند بخوبی شناخته شود و حداکثر تلاش را برآبه همین جهت ی پرورش آن در کودک بعمل آورد.

فرایند خلاقیت ذاتی نیست بلکه می‌تواند آموزش داده شود. ما از طریق آموزش می‌توانیم به کودکان یاد دهیم که به راه‌های غیر معمولی فکر کنند و از طریق تفکر واگرا به بررسی مشکلات پرداخته و به راه‌های مناسب دست یابند.

یکی از مشکلات ما در نظام آموزشی

سیستم های آموزشی ما به جای تأکید بر استفاده از قدرت شگفت انگیز مغز برای ایجاد افکار جدید و ایده های نو و تبدیل آنها به واقعیت، به انباشتن و ذخیره سازی اطلاعات می پردازند.

معلمان از طریق پنج عملکرد اساسی می توانند زمینه های رشد خلاقیت را در دانش آموزان فراهم کنند.

این پنج عامل شامل:

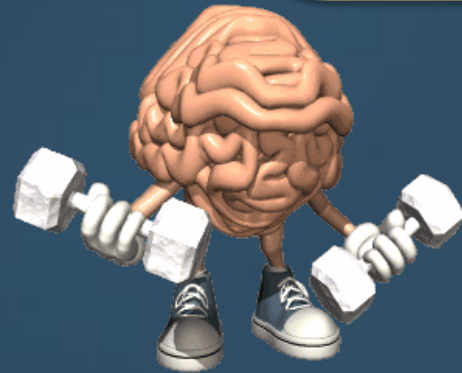

الگوی آستانه ای

طبق این الگو میزان هوش فرد باید از حد معینی بالاتر باشد تا بتواند آثار خلافتی در رشته خود ارائه دهد و برای این مسئله بهره هوشی ۱۲۰ را عنوان کرده اند.

خارق العاده معادل با داشتن استعداد خلاقیت نیست،

دانش آموزانی که دارای هوش زیادند، الزاما افرادی که ابداعی ترین ایده ها را خلق کنند، نمی باشند.

انگیزش درونی از جنبه شناختی
اگر افراد درک کنند که به واسطه علاقه خود در
فعالیتشان مشغول هستند، بطور درونی انگیزته می
شوند اما اگر فعالیت های خود را به عنوان کسب اهداف
بیرونی ادراک کنند، بطور بیرونی انگیزته می شوند.

انگیزش
به حالات درونی ارگانیزم که موجب
هدایت رفتار به سوی نوعی هدف می
شود، اشاره می کند.

خلاقیت از حالت برانگیختگی درونی مرتبط با فعالیت بیشتر از انگیزش بیرونی مرتبط با فرد منجر به خلاقیت می شود.
یعنی تا زمانی که عملی از روی عادت انجام گیرد، خلاقیتی در کار نیست ولی به مجردی که اجرای عملی احتیاج به تدابیر جدیدی داشت، جریان خلاقیت به کار می افتد.

انگیزش
و خلاقیت

تخیل نوعی تفکر آزاد است و با بهره گیری از آن که خمیر مایه خلاقیت است، دنیایی بزرگ و پهناور در مقابل چشمان دانش آموزان گشوده می شود و قادر می گردد، آزادانه خیال پردازی کند.

خلاقیت شکلی از تخیل کنترل شده است که به نوعی ابداع و نوآوری منجر می شود.

زیرا چگونگی تجارب دوران خردسالی در ظهور اندیشه های نو فوق العاده موثر است. از طرفی تجارب خلاق و تخیلی به ما فرصت می دهد تا به رشد استعدادهای خود برای تفکر، عمل و تبادل نظر پرداخته و بتوانیم به گسترش مهارت های جسمی و ذهنی خود، پرورش احساسات، حواس پنجگانه، کشف ارزش ها و درک فرهنگ خود و دیگران بپردازیم.

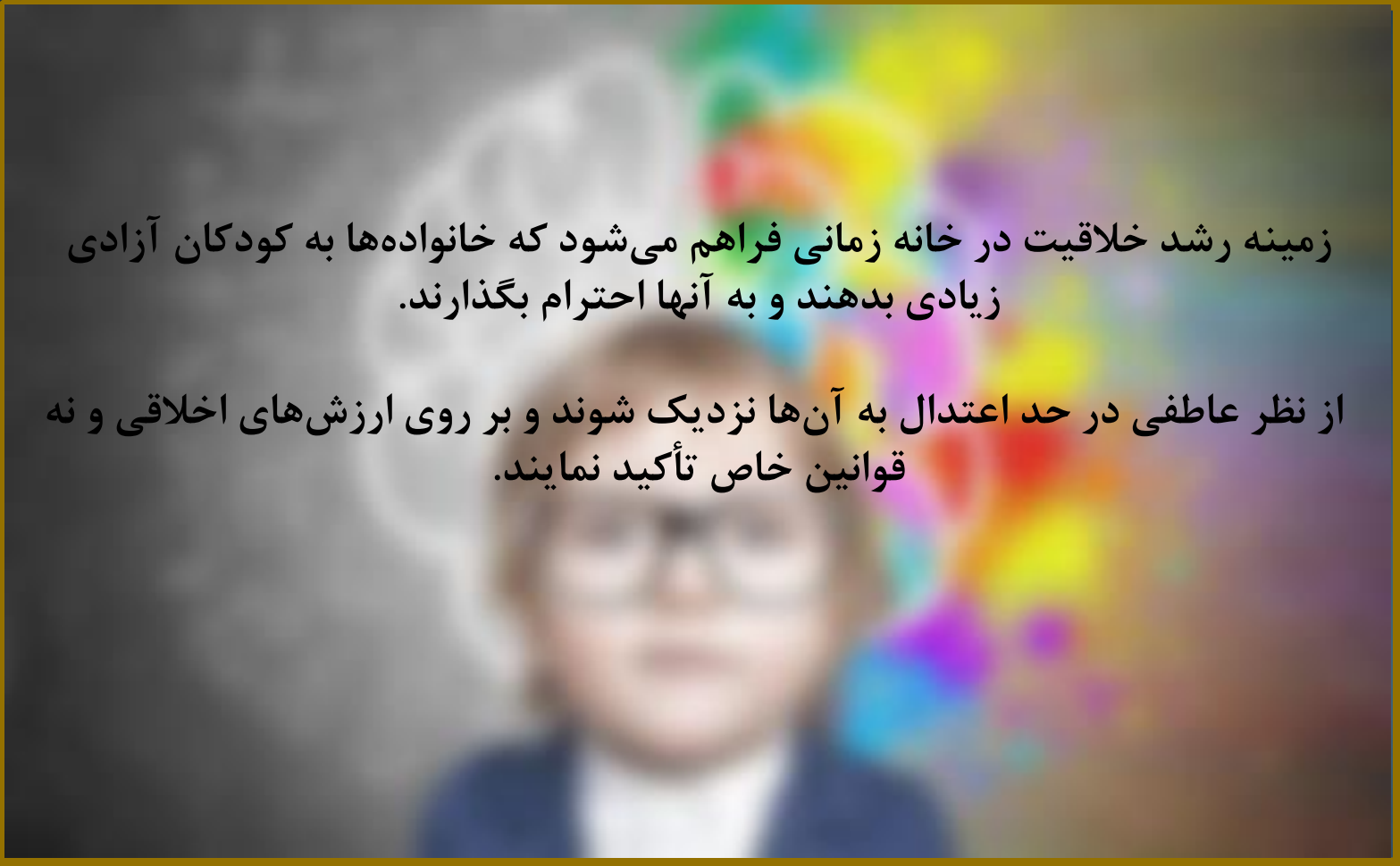
تفکر خلاق شکل عالی تخیلات آزاد و بازی های دوره کودکی است.

بدون شک خانواده مهمترین نقش را در کنترل و هدایت تخیل و ظهور خلاقیت دارد. خانواده ها باید شرایط لازم جهت فعالیتهای متنوع برای کودکان را فراهم نموده و فرصتهای لازم را برای سوال کردن، کنجکاوی و کشف محیط به کودکان بدهند تنبیه و تهدیدهای مکرر، آفت خلاقیت‌های ذهن است.

زمینه رشد خلاقیت در خانه زمانی فراهم می شود که خانواده ها به کودکان آزادی
زیادی بدهند و به آنها احترام بگذارند.

از نظر عاطفی در حد اعتدال به آنها نزدیک شوند و بر روی ارزش های اخلاقی و نه
قوانین خاص تأکید نمایند.

خانواده
و خلاقیت

نقش مدرسه در پرورش خلاقیت

❖ مدرسه می تواند تفکر خلاق را پرورش دهد و افرادی کاوشگر، آفریننده، نوآور و مولد، تربیت کند.

❖ مدرسه به عنوان واحد عملیاتی نظام آموزشی و به عنوان مکانی که تعلیم و تربیت رسمی در آن جریان دارد، می تواند قدرت اندیشه و مهارت ذهنی دانش آموزان خود را چنان تقویت کند که به راحتی بتوانند برای دست یافتن به راه حل های مناسب و واقع بینانه، به خلق ایده های نو بپردازند، یا می توانند، با ارائه تکلیف و نیز عدم توجه به تفاوت های فردی و عدم شناخت یا بی توجهی به ویژگی های دانش آموزان، سبب شود که قدرت خلاقیت آنان به تدریج کاهش یابد.

نقش مدرسه در پرورش خلاقیت

مدرسه‌ها طبق سنت و عادت بیش‌تر بر حافظه افراد تکیه می‌کنند و معلمان تکرار پاسخ‌های از قبل داده شده را بر فکر کردن ترجیح می‌دهند.

متأسفانه مدرسه‌های ما بیش‌تر دنبال اصل «**قطعیت**» هستند. اصل قطعیت بر این تفکر استوار است که برای هر پرسش تنها یک پاسخ درست وجود دارد و بقیه پاسخ‌ها غلط هستند. بدین دلیل آموزش و تدریس به صورت امری تجویزی و تحمیلی در می‌آید که در فضایی محدود و بسته مطرح می‌شود، از امکان حرکت و تلاش بسیار می‌کاهد و در نهایت به کاری خسته‌کننده تبدیل می‌شود.

- یک مدرسه خوب که می تواند زمینه ساز تفکر خلاق در دانش آموزان باشد، دارای خصوصیات زیر است:
- ۱- محیطی دوستانه که در آن از زحمات هر فرد کوشا قدردانی می شود؛
 - ۲- فضایی مملو از امنیت خاطر و آزادی عمل حاکم بر آن
 - ۳- محیطی که در آن فرصت یادگیری و مسئولیت پذیری مهیاست
 - ۴- محیطی دارای فرصت هایی برای تصمیم گیری
 - ۵- وجود امکانات لازم برای ارزشیابی همگانی در آن

نقش مدرسه در پرورش خلاقیت

❖ برای این که مدرسه بیش ترین نقش را در پرورش خلاقیت کودکان داشته باشد، روان شناسان پیشنهاد کرده اند مسائلی که در مدرسه به یادگیرندگان ارائه می کنند:

نقش معلم در پرورش خلاقیت

تعلیم و تربیت به یک معنا عبارت است از رشد قوه قضاوت صحیح در افراد. تقلید از دیگران یا پیروی از تمایلات و عادات، سبب رکود فکری و عجز فرد در برابر مسائل و مشکلات می‌شود. امروزه جامعه نیازمند افرادی است که فکر و خرد را حاکم بر اعمال و افکار خویش قرار می‌دهند و مشکلات را به گونه ابتکاری از سر راه خود برمی‌دارند. دوره کودکی است.

نقش معلم در پرورش خلاقیت

اجمالاً وظایف یک معلم در پرورش خلاقیت به شرح است:

مطالب درسی را به صورت مسأله و معما برای شاگردان طرح کند؛ مطالعه کتاب و یا گوش دادن به سخنان معلم و حفظ کردن حقایق علمی و تاریخی، رشد قوه ابتکار شاگردان را به دنبال ندارد.

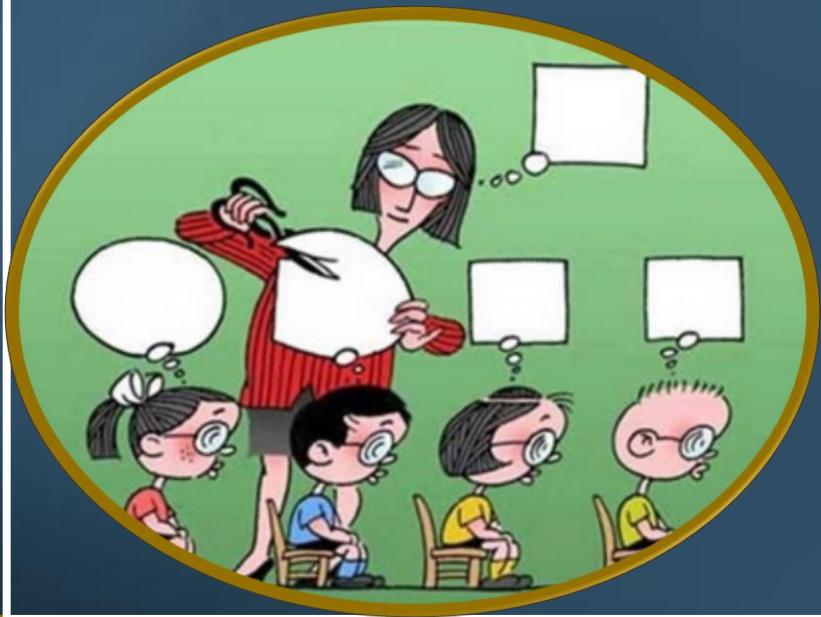
دانش آموزان را به داشتن ایده‌های بکر و نو تشویق نماید. ضمن پذیرش ایده‌های بکر، زمینه ابراز آن‌ها را فراهم کند.

معلم باید به دانش آموزان اجازه دهد تا مسائل، نظرات و ایده‌های خود را اعلام کنند و این ایده‌ها را نقد و بررسی کرده و مورد آزمایش قرار دهند.

بررسی نحوه ارتباط آموزشی معلمان خلاق نشان داده که آنها معمولاً از روش‌های زیر استفاده می‌کنند:

- ❖ استفاده از حواس مختلف، توجه به حواس مختلف و استفاده صحیح و بجا از آنها در فرایند یادگیری
- ❖ استفاده از تجربه‌های مستقیم
- ❖ استفاده از روش بحث و گفتگوی آزاد و متقابل
- ❖ استفاده از روش فعال در تدریس
- ❖ استفاده از روش بارش مغزی یا کنکاش مغزی
- ❖ استفاده تلفیقی از تفکر واگرا و همگرا
- ❖ توجه به تفاوت‌های فردی

توسعه سیستم‌های مخابراتی و ماهواره‌ای و دستاوردهای تکنولوژیک سبب شده است که پیشرفت‌های شگرفی در زمینه آموزش و پرورش پدید آید.

اینترنت و فناوری ارتباط با حذف فاصله‌های جغرافیایی، دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا به اطلاعاتی دست یابند که قبلاً در کلاس‌های درس یا در کتابخانه‌ها به آن‌ها دست می‌یافتند و دیگر نمی‌توان تنها با تکیه بر اطلاعات و دانش و روش‌ها و نیازمندی‌های گذشته با واقعیت‌ها و مشکلات آموزشی و پرورشی رویا رو گردید.

فرایند یادگیری دستخوش تغییر است و معلمان نیز باید با این تغییر همسو شوند یا شکست خورده و عقب بمانند.

علمای تعلیم و تربیت، روش‌های متعددی برای آموزش خلاقیت پیشنهاد می‌کنند که اغلب مشابه به یکدیگر است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

احترام به عقاید عادی و غیر عادی کودکان

احترام به تخیلات کودک

هدایت کودک به سوالات تازه

واداشتن به کنجکاوی و کنکاش‌های ذهنی

طرح پرسش‌های برانگیزنده و محرک

تدارک فرصت‌های مناسب یادگیری

راه‌های
پرورش
خلاقیت

پرورش نیروی تخیل

طرح سوال به شکل پاسخ نگاری با انشایی، موجب یاد آوری اطلاعات و سازمان دادن آن‌ها و نوشتن منظم و سیستماتیک توسط دانش آموز می شود.

« بهره وری درست از نوشتن انشاء تشویق و اهمیت دادن به داستان‌های تخیلی بچه‌ها و ایجاد فرصت برای شاخ و برگ دادن به مطالب یاد گرفته شده، نقاشی و پرداختن به امور هنری زمینه‌هایی برای پرورش نیروی تخیل است.»

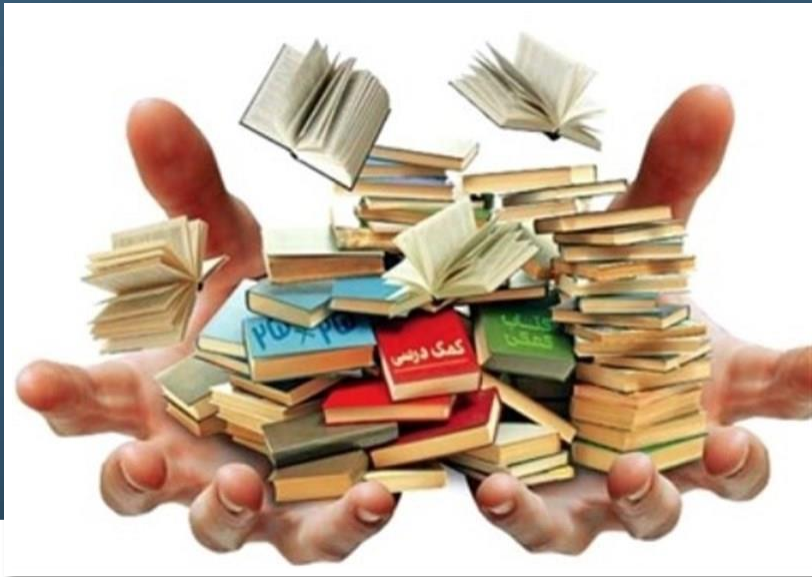

تحریک حس کنجکاوی و کنکاش ذهنی کودکان درگیر نمودن فعالانه دانش‌آموزان در فرایند آموزشی دانش‌آموزان باید از حالت «شنونده و منفعل» به حالت «گوینده و فعال» تبدیل شوند.

تنوع منابع درسی

آزادی عمل نسبی در انتخاب کتاب‌های درسی است. معلم باید بتواند از کتاب‌های گوناگون همراه با کتاب‌های اصلی و از قبل تعیین شده در کلاس بهره بگیرد، از دانش آموزان بخواهد که در کلاس گزارش دهند و جلسه بحث و گفتگوی علمی برای دانش آموزان ترتیب دهد

عکس از آرشیو کتابک

تغییر در نحوه ارزشیابی نظام آموزشی

در ارزشیابی به جای تأکید بر سطوح پایین یادگیری از قبیل دانش و درک و فهم به سطوح بالای یادگیری چون ترکیب و ارزشیابی تأکید گردد.

ارزشیابی...

راه‌های
پرورش
خلاقیت

تنوع شیوه‌های آموزشی

لازم است که معلمان در فعالیتهای آموزشی از شیوه‌های مختلف و متنوع از قبیل روش‌های زیر استفاده نمایند:

روش حل مسئله

روش تهیه طرح با پروژه

روش بحث علمی

روش‌های گروهی

بارش فکری به تناسب

موضوع و موقعیت درسی

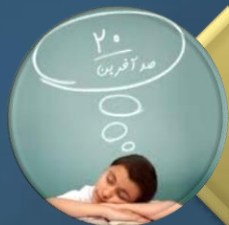
علت شکست و ناکامی اکثر معلمان در مقابل نو آوری‌های آموزشی، بویژه روش‌های پرورش تفکر، باورهای غلط و از پیش ساخته آنان است که در اثر تکرار در طول سال‌های متمادی در آنان تثبیت شده است.

در نظام آموزشی باید بجای انتقال و انباشتن حقایق علمی به ذهن دانش آموزان به آنان چگونه فکر کردن و چگونه یاد گرفتن و چگونه زیستن و چگونه بکار بستن را بیاموزند.

اساسا هدف نظام آموزشی باید این باشد که به کودک و دانش آموز و دانشجو، ابزار حل مشکلات را بدهد نه اینکه جواب یک مسئله را به او یاد بدهد.

موانعی که بر سر راه رشد خلاقیت در کودکان مقطع ابتدایی وجود دارند:

تاکید بر نمره درسی بعنوان معیاری برای خوب بودن دانش
آموز

نبود امکانات لازم به منظور پرورش استعدادها و ایجاد
خلاقیت

استفاده از کتب درسی بعنوان تنها منبع آموزشی

موانع پرورش خلاقیت

تحقیر و تمسخر
دانش آموزان بخاطر
ایده‌هایشان

عدم آشنایی معلم با
روش‌های پرورش
خلاقیت دانش
آموزان

ارائه تکالیف سنگین
درسی به دانش
آموزان جهت پر
کردن وقت آنان

عدم توجه معلم به
تفاوت‌های فردی در
کلاس

موانعی که بر سر راه رشد
خلاقیت در کودکان مقطع
ابتدایی وجود دارند:

نتیجه گیری

- ❖ برای پرورش تفکر خلاق باید سعی شود که مسئولیت تصمیم‌گیری‌ها و عمل به دانش آموز واگذار شود.
- ❖ مدارس باید دانش آموزان را نسبت به توانایی‌ها و استعدادشان آگاه سازند.
- ❖ آنان در آغاز تحصیل باید این حقیقت مهم را بدانند که خود بی‌همتایی را می‌سازند و آینده بی‌همتایی را هم خواهند داشت.
- ❖ نقش معلم در پرورش خلاقیت دانش آموزان بصورت نقش محوری و به عنوان سکان دار علم و دانش می‌باشد.

* از توجه شما عزیزان سپاسگزارم *